

ZA DALŠÍ ROZKVĚT ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Referát soudruha Antonína Novotného
na celostátní konferenci KSČ,
5. 7. 1960

Soudružky a soudruzi

po oslavách 15. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou a volbách do Národního shromáždění, Slovenské národní rady a národních výborů, po všenárodní diskusi o návrhu nové ústavy Československé republiky, po zdařilé a úchvatné II. celostátní spartakiádě schází se celostátní konference Komunistické strany Československa. Naším úkolem je projednat a schválit konečné znění návrhu nové, socialistické ústavy a návrh třetího pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství a kultury Československé republiky.

Jde o dva základní dokumenty, které významně ovlivní další rozvoj naší socialistické společnosti. Jednání celostátní konference předcházely široké diskuse lidu k oběma těmto dokumentům. Můžeme říci, že jednání naší konference se opírá o moudrost nejširších vrstev pracujících, o tisíce návrhů a připomínek dělníků, rolníků a inteligence, že se opírá o vysokou politickou a pracovní aktivitu československého lidu.

Tato vysoká aktivita a iniciativa pracujících vyvěrá z vědomí velikých úspěchů, kterých jsme dosáhli za uplynulých 15 let při výstavbě socialismu. Vyvěrá z přesvědčení o správnosti politiky Komunistické strany Československa, pod jejímž vedením za historicky krátkou dobu zvítězil v naší zemi socialistický řád.

S hrdostí československý lid v letošním jubilejním roce přehlíží bohaté ovoce práce, ztělesněné v mohutném rozmachu národního hospodářství a kultury, ve stále vyšší životní úrovni lidu.

V růstu aktivity našeho lidu se odrážejí také velké politické a hospodářské úspěchy Sovětského svazu i ostatních zemí světové socialistické soustavy a spolu s nimi i stále pevnější mezinárodní postavení Československa. Dosavadní výsledky i další možnosti našeho socialistického budování jsou úzce spjaty s úspěchy leninské mírové politiky Sovětského svazu, jichž bylo dosaženo v boji proti imperialismu, za upevnění světového míru.

Naše celostátní konference přistupuje tedy ke svému jednání za příznivé situace. Mohutný rozvoj našeho národního hospodářství, velká iniciativa a vysoké uvědomění našeho lidu, jakož i rostoucí převaha socialistických sil ve světě vytváří dobré předpoklady pro další náš rychlý postup vpřed k dovršení výstavby socialismu v naší vlasti.

Soudruzi a soudružky,

dovolte, abych dříve, než budu hovořit o návrhu nové ústavy, se ještě stručně zmínil o volbách do zastupitelských orgánů, které proběhly 12. června. Chtěl bych především podtrhnout některé důležité politické momenty vyplývající z voleb.

Jednoznačný a manifestační souhlas s politikou strany

Na prvním místě je ta skutečnost, že příprava voleb i jejich vlastní průběh se vyznačovaly vysokou politickou aktivitou, jednotou i velikou účastí pracujících. Nemám tím na mysli pouze účast přímo ve volbách, ale především tu okolnost, že naprostá většina voličů chápala volby nejen jako volební akt, ale že se s velkým zájmem v širokém měřítku účastnila celé přípravy voleb.

Občané velmi pečlivě a kriticky vybírali své kandidáty. Aktivně projednávali otázky, které byly obsahem předvolebních schůzí. Všude se projevil jednoznačný souhlas s politikou strany a přímo manifestační vůle politiku

komunistické strany podporovat a uskutečňovat.

Dokladem toho jsou nejen nesčetná vyjádření našich pracujících k návrhu nové ústavy, ale i statisíce různých podnětných připomínek a námětů týkajících se všech oblastí našeho života a práce. Přitom se pracující vyjadřovali nejen k plánům národních výborů pro příští období a k otázkám, které se jich bezprostředně dotýkají v jejich životě, ale i k výrobním výsledkům, problémům a úkolům závodů a jednotlivých zemědělských družstev, k celkovému rozvoji národního hospodářství a k celostátním záležitostem. V předvolebním období se projevilo vysoké politické uvědomění našeho lidu i v chápání mezinárodních problémů. Naši pracující ostře odsoudili agresivní politiku představitelů Spojených států amerických, jejich provokační rozbíječský postup před konferencí představitelů čtyř velmocí v Paříži. Zároveň jednoznačně vyjádřili svůj souhlas a podporu mírové politice Sovětského svazu, jeho návrhům a schvalovali postup soudruha Chruščova v Paříži.

Je třeba, soudruzi, vysoce ocenit, že v popředí pozornosti našeho lidu byly především záležitosti státu a společnosti a že velká většina návrhů a připomínek vznesená v přípravě voleb byla vedena snahou, jak zlepšit společnou práci, jak urychlit náš postup vpřed. Tento postoj názorně ukazuje, že pracující ve veliké většině považují zájmy státu a společnosti za své vlastní zájmy; je dokladem hlubokého pocitu odpovědnosti občanů ke svému státu, ke svému národnímu výboru, ke svému závodu či družstvu, k vlastním pracovním kolektivům. Tento vztah k věcem státu a společnosti, který se v přípravě voleb, v diskusi k návrhu ústavy a při projednávání směrnic třetí pětiletky výrazně prohloubil – to je velmi cenný politický kapitál. Pevný svazek strany a jejího ústředního výboru s lidem musíme dobře chránit a rozmnožovat, protože je nanejvýš nezbytný v dalším rozvoji socialistické společnosti, k dalšímu prohlubování jednoty všeho našeho lidu.

Odpovědný postoj pracujících se projevil i ve výběru kandidátů. Byla dána znovu důvěra tisícům funkcionářů, kteří se ve své práci osvědčili a kteří jsou známi tím, že svou funkci vykonávali v těsném spojení s pracujícími. Bylo zvoleno mnoho nových poslanců, kteří byli vybráni z řad nejlepších pracovníků, funkcionářů komunistické strany a z ostatních politických a společenských organizací, představitelů naší společnosti dělníků, rolníků a inteligence.

O odpovědnosti pracujících svědčí i takové případy, kdy po pečlivém uvážení změnili původní návrhy do národních výborů a doporučili jiné kandidáty, od nichž očekávají, že funkci poslanců budou plnit lépe. Na druhé straně

to ukazuje, že stranické organizace i některé okresní výbory strany musí mnohem citlivěji a političtěji zabezpečovat výběr kandidátů. Odmítnutí návrhů občanstvem je třeba pochopit také jako kritiku místních orgánů a vyvozovat z ní poučení v tom smyslu, aby základní stranické organizace v závodech, na vesnicích i ve městech dále prohlubovaly a upevňovaly své spojení s pracujícími.

V celém předvolebním období a v samých volbách se manifestačně projevila jednota lidu, byla znovu potvrzena správnost politiky Komunistické strany Československa, byl vysloven jednoznačně souhlas s programem dalšího rozvoje naší socialistické společnosti, který vypracovala strana. Poslední měsíce a týdny znovu a znovu prokázaly, jak pevně je semknut náš lid kolem Komunistické strany Československa, jakou má strana a její ústřední výbor důvěru, s jakým spontánním souhlasem pracující přijímají vnitropolitická a zahraničně politická opatření našeho ústředního výboru. Chtěl bych dnes všem pracujícím za tuto důvěru poděkovat a znovu je ujistit, že nebudeme šetřit svých sil, abychom všichni společně pod vedením naší komunistické strany, našeho ústředního výboru dosáhli nových vítězství v budování socialismu a komunismu, aby život našeho lidu byl spokojený a ještě bohatší. (Potlesk.)

Je velikým kladem, že se kolem naší strany a pod jejím vedením postupně vytvořila veliká jednotná vystupující a rozhodující síla širokého aktivu funkcionářů. Tento aktiv se ve volbách dále upevnil a rozšířil. Denní drobná a cílevědomá práce všech členů strany, členů a funkcionářů společenských organizací a ostatních politických stran i bezpartijních je zárukou, že veliké plány, které máme do budoucna, budou úspěšně splněny.

Z toho všeho vyvěrá, že volby byly bojovým nástupem pracujících za splnění úkolů XI. sjezdu Komunistické strany Československa. Příprava voleb a volby samy byly velikou školou socialistické státnosti, v níž dále vyrostlo politické uvědomění našeho lidu, upevnila se jeho politická a morální jednota. Volby byly hluboce demokratické. Prokázaly, že pracující lid je si vědom svých práv a povinností i odpovědnosti za další osudy země a socialismu, že plně využívá plodů socialistické demokracie.

Komunistická strana Československa bude ve své další práci vycházet z těchto vysoce pozitivních výsledků voleb a v čele pracujícího lidu půjde pevně vpřed při uskutečňování idejí a cílů socialismu a komunismu.

Nová ústava se stala nejvlastnější věcí pracujících

Nyní, soudruzi a soudružky, k výsledkům diskuse o návrhu nové ústavy Československé republiky.

Především bych chtěl zdůraznit, že náš lid uvítal rozhodnutí ústředního výboru Komunistické strany Československa předložit návrh nové ústavy, který je důležitým politickým dokumentem historického významu, k všelidové diskusi a hodnotil tento krok jako jeden z dalších výrazných projevů skutečné demokracie, demokracie socialistické. Šlo opravdu o to, aby všichni občané republiky vyjádřili své mínění k tomuto návrhu, který má pro rozvoj a upevňování státu a život občanů základní význam. Všelidová diskuse k návrhu ústavy měla skutečně masový charakter. Svědčí o tom počet schůzí a besed, na nichž byl návrh ústavy projednáván, vysoká a aktivní účast občanů na těchto schůzích. Celkem bylo uspořádáno 47 400 veřejných schůzí, jichž se zúčastnilo 4 040 170 občanů. V diskusi na nich vystoupilo 732 800 občanů. Na schůzích bylo celkem přijato 38 600 rezolucí vyjadřujících souhlas se zásadami, které návrh nové ústavy obsahuje.

Připomínky a náměty k návrhu nové ústavy byly obsaženy v 1750 rezolucích. Kromě toho došly ústřednímu výboru strany i ústřednímu tisku další stovky dopisů od jednotlivých občanů, které obsahovaly různé návrhy, připomínky nebo dotazy.

Projednávání návrhu ústavy bylo na mnohých pracovištích spjato s přijetím závazků na počest nové ústavy a naší celostátní konference. Diskuse názorně ukázala, jak naši pracující naplňují jednotlivé postuláty ústavy svou aktivní prací a jak budou usilovat o to, aby perspektivy dalšího rozvoje naší země vytyčené v ústavě se postupně uskutečňovaly.

Svou širokou účastí a svým zásadovým pojetím diskuse dal náš pracující lid zcela jednoznačně najevo, že nová ústava je jeho záležitostí, že se stala jeho nejvlastnější věcí. Tato diskuse znovu ukázala, jak náš pracující člověk je spjat s životem celé společnosti a jak žije všemi jejími problémy a je si vědom toho, že je účastníkem i strůjcem všech velikých přeměn, kterými za uplynulých 15 let prošla naše země. Z celé diskuse bylo zřejmé, jak si pracující přejí, aby nová ústava všechny tyto velké historické přeměny zakotvila.

Všenárodní diskuse byla zároveň názorným projevem bezprostřední účasti lidu při rozhodování o věcech státu a společnosti. Pracující lid tak přímo spolupracoval na konečném návrhu ústavy a aktivně k němu přispěl svými zkušenostmi získanými v praxi socialistické výstavby.

Návrh nové ústavy byl přijat naším lidem velmi kladně. Naši pracující s velkou hrdostí uvítali, že nová ústava je ústavou socialistickou, že celým svým obsahem zakotvuje velikou historickou skutečnost – vítězství socialistického řádu v naší vlasti. Proto také navrhovali, aby tato skutečnost byla vyjádřena i v názvu našeho státu. Jsme toho názoru, že je to správné a celostátní konference navrhuje, aby podle nové ústavy zněl název našeho státu „Československá socialistická republika“. (Dlouhotrvající potlesk.)

S nadšeným souhlasem bylo přijato zakotvení našeho poměru k Sovětskému svazu a naše příslušnosti k světové socialistické soustavě. Náš lid znovu tím vyjádřil své bratrské přátelství k sovětskému lidu a plné pochopení historické skutečnosti, že socialismus u nás zvítězil díky vítězství Sovětského svazu nad německým fašismem, díky naší vzájemné spolupráci se Sovětským svazem, který nám nezištně poskytoval všestrannou pomoc a předával všechny své bohaté a cenné zkušenosti. V bratrském přátelství, spojenectví a těsné spolupráci se Sovětským svazem jsou i záruky naší svobody a státní samostatnosti, záruky rozvoje národní kultury Čechů a Slováků, pevná jistota našeho socialistického řádu i naší komunistické budoucnosti. A toho je si náš lid velmi dobře vědom. Závažným novým znakem naší ústavy je to, že spolu s vyjádřením příslušnosti Československa k světové socialistické soustavě vyzdvihuje soudružskou spolupráci zemí socialistického tábora, založenou na vzájemné soudružské pomoci a mezinárodní socialistické dělbě práce. Tím je v naší ústavě zakotvena historicky nová skutečnost, která se zvláště v posledních letech silně rozvíjí a která bude stále více znásobovat síly socialistických zemí a podstatně bude ovlivňovat další politicko-hospodářský vývoj ve světě ve prospěch socialismu.

Také zásady charakterizující náš vztah k ostatním národům a vyjadřující naši mírovou zahraniční politiku, naše úsilí o vzájemnou spolupráci států s rozdílným společenským zřízením na zásadách vzájemného porozumění a mírového soužití byly se souhlasem přijaty. Vyjadřují naši víru v růst sil míru, demokracie a socialismu, v růst sil mezinárodního revolučního dělnického hnutí, naše pevné přesvědčení o přednostech socialistického zřízení. Naši pracující správně chápou, že naše výsledky v socialistické výstavbě napomáhají tomu, aby všechny národy došly k poznání, že socialismus je jedinou cestou vedoucí k míru a spokojenému životu lidstva. Správně chápou, že naše úspěchy, úspěchy Sovětského svazu, všech socialistických zemí a celého socialistického tábora jsou onou silou, která společně se všemi pokrokovými mírovými silami světa brzdí a maří choutky imperialistů na válku, silou, která může účinně bránit válce.

Jak bylo již řečeno na posledním zasedání ústředního výboru, návrh nové ústavy nejen utvrzuje a zakotvuje stav, k němuž naše společnost dospěla, ale současně naznačuje cesty dalšího rozvoje státu a společnosti. Tento nový rys v návrhu naší nové ústavy byl v diskusi správně pochopen. Především v tom smyslu, že záleží na nás na všech, na naší práci, na tom, jak především budeme plnit na všech pracovištích hospodářské plány, které vytyčuje Komunistická strana Československa, abychom dosáhli těch cílů a perspektiv, o nichž mluví ústava, abychom dovršili výstavbu socialismu v naší vlasti a vytvořili tak předpoklady pro budoucí přechod ke komunismu.

Zakotvení dosavadních velikých socialistických přeměn i našich příštích cílů v návrhu ústavy přijímali naši pracující jako doklad správnosti politiky Komunistické strany Československa. V návrhu nové ústavy je v podstatě vyjádřeno úspěšné plnění generální linie strany, vyjádřené sjezdy strany, naposled XI. sjezdem, který ukázal cestu k dovršení socialistické výstavby. V návrhu ústavy se v nejobecnějších rysech vyjadřují i další veliké cíle, které strana vytyčuje. Tato skutečnost je zcela přirozená; vyplývá z toho, že strana na základě marxisticko-leninského učení a na základě svých bohatých zkušeností a praxe nejlépe může poznávat zákony společenského vývoje a určovat příští úkoly a cíle.

Všechny dosažené úspěchy v socialistické výstavbě jsou spojovány s činností a vedoucí úlohou Komunistické strany Československa v celém našem životě. Správně bylo poukazováno, že bez Komunistické strany Československa by nebylo všech těch vítězství, kterých dobyla československá dělnická třída a pracující lid od roku 1945 až po dnešní dobu, a že bez její vedoucí role bychom si nemohli vytýčit tak smělé cíle při dovršování socialistické výstavby. V tom, že v čele našeho lidu je Komunistická strana Československa, v tom náš lid spatřuje záruku své budoucnosti, záruku dalšího rozvoje naší socialistické společnosti. Proto také bylo s naprostou samozřejmostí a všeobecným souhlasem přijato zakotvení vedoucí úlohy Komunistické strany Československa v ústavě. Tím současně znovu vyjádřil československý lid svou důvěru v Komunistickou stranu Československa, své přesvědčení ve správnost její politiky.

Průběh diskuse potvrdil, jak aktivně náš lid žije základními problémy celé socialistické společnosti, že chápe úlohu socialistického státu, jeho organizace i ekonomické otázky souvisící s hospodářským základem našeho zřízení a problémy spjaté s uskutečňováním kulturní revoluce.

V diskusi se správně zdůrazňovalo, že ústava jasně vyjadřuje třídní základ našeho státu v čele s dělnickou třídou, to, že v naší společnosti není vykořisťovatelů a vykořisťovaných. Se souhlasem bylo přijato, že v ústavě je zakotvena Národní fronta Čechů a Slováků jako politický výraz svazku pracujících měst a venkova pod vedením Komunistické strany Československa. Národní fronta sehrála svou úlohu při organizování a upevňování jednoty lidu na třídním základě a v ní se také uplatnily a uplatňují aktivní síly obou národů, Čechů a Slováků, i všech národností naší republiky. Svou historickou úlohu sehrála při uskutečňování národní a demokratické revoluce i při rozvíjení socialistické revoluce a její význam trvá i nyní při budování vyspělé socialistické společnosti. Vedoucí úloha komunistické strany v Národní frontě umožňuje, aby také jejím prostřednictvím, prostřednictvím společenských organizací, které sdružuje, upevňovala strana své spojení s pracujícími.

Předpoklady pro další prohlubování socialistické demokracie

Vysoce kladně je oceňována skutečnost, že návrh nové ústavy celým svým obsahem je prochnut hlubokou demokratičností, vyjadřující a také umožňující širokou účast lidu na řízení našeho hospodářství a správě státních a společenských záležitostí. Při důsledném uplatňování zásad demokratického centralismu ve výstavbě našeho státu a jednotného řízení národního hospodářství, při závaznosti jednotného hospodářského plánu a prvořadosti společenských zájmů nad zájmy místními vytváří návrh ústavy předpoklady k dalšímu prohlubování socialistické demokracie, k ještě širšímu uplatnění tvůrčí aktivity a iniciativy pracujících.

Proto také je správné, když se zdůrazňuje úloha zastupitelských sborů, jimiž pracující lid vykonává státní moc, a ostatních volených státních orgánů, jakož i úloha společenských organizací pracujících, zvláště odborů. Vzhledem k tomu, že úloha národních výborů jako základních článků, jimiž pracující lid vykonává státní moc, podstatně vzrůstá a bude se i nadále zvyšovat, doporučuje se, aby byl v ústavě formulován také slib poslanců národních výborů i jejich hlavní úkoly. Nový zákon o národních výborech, který schválilo Národní shromáždění před nedávnem, se opírá o zásady vyjádřené v návrhu ústavy a v souladu s názory v celé diskusi rozpracovává postavení, práva a povinnosti národních výborů. Bude teď záležet na nově zvolených poslancích, na nově zvolených funkcionářích a orgánech, plénech, radách, komisích a také na aparátu národních výborů, aby základní principy uvedené v ústavě, vyzdvihující význam národních výborů ve státě, byly uvedeny ve skutečnost.

V konečném návrhu ústavy byly uplatněny připomínky z diskuse, jejichž

smyslem bylo, aby návrh ještě lépe vyjádřil sepětí a spolupráci zastupitelských orgánů i poslanců s lidem, aby ještě více zdůraznil účast pracujících a jejich organizací na řízení.

Nová ústava též zakotvila marxisticko-leninské řešení národnostních poměrů v naší republice. Toto řešení, jak je vyjádřeno v návrhu nové ústavy, diskuse potvrdila jako správné.

Zvlášť byla oceňována skutečnost, že díky důsledné národnostní politice Komunistické strany Československa bylo dosaženo naprosté rovnoprávnosti Čechů a Slováků v oblasti politické, vytvořeny široké předpoklady k tomu, aby došlo co nejdříve i k vyrovnání v oblasti ekonomické. Občané slovenských krajů s uznáním hovořili o tom, jakým rychlým tempem je za vlády dělnické třídy překonávána hospodářská a kulturní zaostalost Slovenska, která byla pozůstatkem národnostního útlaku a vlády buržoazie.

Se souhlasem a porozuměním byla přijata úprava postavení slovenských národních orgánů, která posiluje autoritu Slovenské národní rady. Tento národní zákonodárný a státní orgán, ve kterém je sjednocena jeho mocenská i správní činnost, bude zabezpečovat řešení úkolů dalšího hospodářského a kulturního rozvoje Slovenska v jednotné Československé republice tak, aby Slovensko se již v nejkratší době plně svým stupněm rozvoje vyrovnalo českým krajům. Jeho povinností současně bude, aby ve spolupráci s krajskými a okresními národními výbory pomáhal řešit otázky ekonomického a kulturního vyrovnání jednotlivých slovenských krajů.

Jak potvrdila diskuse, dosavadní zkušenosti v organizaci a řízení státu a hospodářství, jakož i další rozvoj výrobních sil ve slovenských krajích si vyžadují i nové uspořádání a zdokonalení organizační struktury a náplně činnosti slovenských národních orgánů a jejich těsnější spojení s vládou. Všeobecně bylo vyjadřováno přesvědčení, že v nových podmínkách územní organizace státu a při nových právech národních výborů budou národní zájmy ještě lépe zajištěny a zároveň budou upevněny zásady řízení z jednoho centra.

V návrhu ústavy se doporučují některé drobné změny, které upřesňují vnitřní uspořádání uvnitř Slovenské národní rady, hlavně pokud jde o vztah mezi komisemi Slovenské národní rady a pověřenci, a vyjadřují přesněji postavení pověřence jako člena předsednictva Slovenské národní rady.

Pokud jde o občany ostatních národností u nás žijících, návrh ústavy jim zaručuje stejná práva a povinnosti jako všem občanům republiky. Vycházejíce

ze skutečnosti, že kromě dvou národů – Čechů a Slováků, jsou u nás ještě etnické celky národnosti maďarské, ukrajinské a polské, zabezpečuje jim ústava také vzdělání v jejich jazyce a jejich kulturní rozvoj. V otázce někdejší německé menšiny znovu opakujeme, že občané německé národnosti netvoří u nás etnický celek. Německá otázka byla v naší republice jednou provždy vyřešena Postupimskou dohodou, za plného souhlasu čtyř velmocí.

Jelikož je plná účast na životě společnosti všem občanům republiky bez rozdílu národnosti plně zaručena celou ústavou a výslovně článkem 20 (pozn. red.: v původním návrhu ústavy článek 19), doporučuje se vyhovět připomínkám a závěr článku 25 (pozn. red.: v původním návrhu ústavy článek 24), v němž se o této účasti znovu mluví, vypustit.

V této souvislosti bych chtěl připomenout, že naši nepřátelé za hranicemi se bláhově domnívali, že právě na řešení národnostní otázky v návrhu ústavy budou moci rozdmýchat národnostní třenice a vytlouci z toho pro své rozbíječské cíle nějaký kapitál. Avšak zkrachovali, jako již mnohokrát dříve.

Naši občané bez rozdílu národnosti v diskusi potvrdili správnost řešení národnostních poměrů, neboť v něm vidí záruku spojení sil všech občanů k dosažení našich socialistických cílů. Tyto naše cíle, opírající se o principy proletářského internacionalismu, nerozdělují národnosti a národy, ale naopak je sbližují a vytvářejí mezi nimi přátelské vztahy, bratrské vztahy vzájemné pomoci a podpory.

V diskusi o ekonomických základech naší republiky se potvrdilo, že naši pracující chápou, jaké přednosti pro společnost přináší socialistické vlastnictví výrobních prostředků, že je zdrojem všech velikých úspěchů, kterých jsme v průběhu 15 let dosáhli. Změnil se jejich poměr k společenskému vlastnictví a do vědomí lidí stále více proniká zásada, že v socialistické společnosti je každý jednotlivec tak bohatý, jak bohatá je celá společnost, a že proto prvořadou povinností každého občana socialistického státu je společenské vlastnictví chránit a prací přispívat k jeho rozmnožení.

Nyní, kdy v celém národním hospodářství zvítězily socialistické výrobní vztahy, vytvořily se předpoklady pozvednout naši výrobu, hlavně v zemědělství, na vyšší úroveň. Je proto pochopitelné, že také diskuse k těmto otázkám byla spojována s řešením konkrétních výrobních úkolů třetí pětiletky v průmyslu i zemědělství s cílem najít cesty dalšího vzestupu výroby.

Vzhledem k tomu, že v naší společnosti je skutečně tím hlavním

a základním socialistické vlastnictví výrobních prostředků a toto vlastnictví je také zárukou dalšího všestranného rozmachu jak společnosti, tak i jednotlivce, a vzhledem k tomu, že i další vývoj bude upevňovat a dále rozvíjet socialistické výrobní vztahy, není důvodu, abychom v ústavě zakotvovali článek o soukromém vlastnictví, jak to někteří jednotlivci v diskusi žádali. K tomu je třeba podotknout, že tyto připomínky většinou vyplynuly z nepochopení rozdílu mezi vlastnictvím osobním a soukromým. Obavy o osobní vlastnictví jsou zbytečné. Právě za socialismu spolu se společenským vlastnictvím rozmnožuje se také osobní vlastnictví pracujících.

Návrh nové ústavy však na dosavadním stavu drobného soukromého vlastnictví nic nemění. To znamená, že se nikterak neruší vlastnictví půdy drobných a středních rolníků, kterou sdružili ke společnému hospodaření. Také článek 8, odstavec 3 návrhu nové ústavy výslovně hovoří o společenském užívání půdy sdružené ke společnému družstevnímu hospodaření, protože je zárukou rozvoje zemědělské velkovýroby a zárukou blahobytu na vesnici. A toho jsou si naši družstevní rolníci dobře vědomi.

Rovněž nedotknutelnost osobního vlastnictví nabytého prací je zaručena ústavou. Je pochopitelné, že jsou tím miněny i rodinné domky, chaty, zahrádky, předměty osobní a domácí spotřeby, úspory i dědictví osobního majetku. Diskuse, pokud se zabývala těmito otázkami, názorně ukázala, jaké přeměny prošly i v myšlení lidí, jak se mění vztah ke společnému socialistickému vlastnictví a jak mateřská znaménka starého řádu, která se v tomto ohledu projevují nejtvrdohlavěji, postupně mizí.

Velká a živá diskuse byla o právech a povinnostech občanů. Také zde se potvrdilo, že u nás již zakotvilo ve vědomí lidí socialistické pojetí práv, svobod a povinností občanů. V tom je také velká přednost našeho zřízení před kapitalistickým a pracující to velmi dobře vědí, že u nás nejsou práva dělníků, rolníků a příslušníků inteligence prázdným slovem jako v buržoazních ústavách, ale jsou i materiálně plně zabezpečena. Vezměme právo na práci. Právě na tomto článku mnoho pracujících poukazovalo na zásadní rozdíl praktického zabezpečení práv u nás a v kapitalistických zemích. To chápeme jako podporu a souhlas s těmito články návrhu nové ústavy.

Základní koncepce a sepětí práv a povinností jednotlivce se zájmy celé společnosti, jak je vyjádřena v návrhu nové ústavy, vyjadřuje plně naši skutečnost a je také velmi správně chápána. To je také zdrojem veliké pracovní aktivity našich pracujících, kteří chtějí nejen využívat svá práva, ale kteří také jsou si plně vědomi svých povinností a odpovědnosti vůči celé

společnosti. Správně bylo zdůrazňováno, že v socialistickém zřízení může jednotlivec dospět k rozvinutí svých schopností a k uplatnění svých zájmů jen za předpokladu, že se aktivně zúčastní činnosti na rozvoji celé společnosti a zejména svým podílem na společenské práci.

Pracovat ve prospěch celku, chránit socialistickou vlast, dbát na dodržování socialistických norem společenského soužití a socialistických zákonů je v současné době již samozřejmostí pro naše občany. Zakotvení práv, svobod a povinností občanů v návrhu nové ústavy a jejich těsná souvislost s obecnými zájmy celé společnosti byla přijímána se všeobecným souhlasem.

S velkou pozorností byly v diskusi posuzovány i otázky soudnictví. Se souhlasem se setkala ustanovení, která sledují prohloubení účasti pracujících na činnosti soudů. V celém souhrnu bude tyto otázky projednávat ústřední výbor strany letos na podzim. Avšak již v návrhu ústavy zakotvujeme jako zcela nový článek naší soustavy soudů místní lidové soudy, které budou působit v místech a na pracovištích.

Jejich úkolem bude přispívat především k upevňování socialistické zákonnosti, společenského pořádku a k uvědomělému zachovávání pravidel socialistického soužití. Místní lidové soudy budou voleny a při jejich zřizování budou napomáhat národní výbory, odbory a další společenské organizace pracujících. Rozhodnutí místních lidových soudů budou mít zákonnou platnost a bude možné odvolat se proti nim k vyšším soudům. Členové místních lidových soudů budou vázáni ve své činnosti slibem.

Podrobnější ustanovení o práci místních lidových soudů budou vypracována po shrnutí dosavadních zkušeností z činnosti lidových soudů, soudružských soudů, národních výborů a dalších institucí, které se otázkami zákonnosti zabývají. Ústřední výbor tyto zkušenosti posoudí, aby mohly být přijaty v podobě zákona.

V nové ústavě se uvádí také popis nového znaku naší republiky. Symbolem pěticipé hvězdy je v něm vyjádřeno vítězství socialismu u nás a věrnost zásadám proletářského internacionalismu. Ve znaku je zároveň symbolizována jednota bratrských národů Čechů a Slováků, přičemž nový znak se výrazně opírá o pokrokové tradice obou našich národů.

Zároveň doporučujeme, aby československá státní vlajka a státní hymna zůstaly beze změn.

Tvůrčím způsobem uplatňujeme obecně platné zákonitosti

Soudružky a soudruzí,

návrh naší nové ústavy byl se souhlasem přijímán u našich přátel v socialistických zemích i u našich přátel, dělníků a pokrokových lidí v kapitalistických zemích. Naši přátelé oceňují, že návrh nové ústavy důsledně vychází z obecně platných zákonitostí přechodu od kapitalismu k socialismu, které tvůrčím způsobem uplatňujeme v našich podmínkách. Vítězství socialismu, kterého jsme u nás v Československu dosáhli, je současně plodem vítězného pochodu vpřed celého socialistického tábora v čele se Sovětským svazem. Proto také naše ústava je jedním z příkladů názorně ukazujících rostoucí převahu socialismu. Jistota, s níž můžeme přijímat socialistickou ústavu a dát jí určité programové rysy, vyplývá z toho, že socialismus ve světě ani u nás už nikdy nemůže být zastaven ve svém nezadržitelném postupu a půjde k novým a novým vítězstvím. (Dlouhotrvající potlesk.)

Pracující v kapitalistických zemích jistě přijmou a uvítají naši ústavu, vyjadřující přednosti socialismu nad kapitalismem a potvrzující správnost cílů komunistického hnutí.

V období diskuse o ústavě ovšem nespali ani naši nepřátelé. Je třeba říci, že mobilizovali k pomluvám našeho zřízení a k pošpinění návrhu ústavy všechny své síly. Již v počátku diskuse si postavili bláhový cíl změnit diskusi našich pracujících v maloburžoazní naříkání nad „demokratickou minulostí předmnichovské republiky“. Toho ovšem nemohli nikdy dosáhnout. Jejich jedovaté šípy již u nás nenacházely půdu, na které by mohly vzklíčit. Ukázalo se, jak se stále zvětšuje propast mezi lidem, který jde mílovými kroky vpřed k socialismu a komunismu, a hrstkou těch, kteří kdysi před jeho hněvem utekli na Západ a licoměrně se snaží budit dojem, jako by neměli na srdci nic jiného než zájem našeho pracujícího člověka, zájem naší republiky.

Domníváme se, že kapitalistický Západ by již měl vzít na vědomí, že u nás je s kapitalistickým pořádkem navždy konec a že v naší zemi není sil – a nikdy v budoucnosti už takové síly nebude – která by mohla československý pracující lid odvrátit od socialistické cesty. (Bouřlivý potlesk.) Tato cesta je pro náš lid cestou jistoty sociální i národní, cestou socialistického humanismu, vysoké vzdělanosti, kultury a úcty k pracujícímu člověku, jemuž socialistické společenské zřízení dává široká práva a otevírá široké možnosti uplatnění. Pracující jsou si vědomi, že všechny tyto vymoženosti jim náš stát zabezpečuje proto, že je jejich vlastním státem, státem dělníků, rolníků a pracujících

inteligence.

To, co říká pár utečenců za hranicemi, kterým se u nás nelíbilo, či pár informátorů z řad bývalých buržoazních vrstev informujících některý zastupitelský úřad kapitalistického státu u nás, to není mínění našeho lidu, ale jen stesk několika jednotlivců po bývalých, pro ně „zlatých časech“.

Diskuse k návrhu ústavy přinesla nejen všeobecný souhlas, ale i velkou řadu podnětů a konkrétních připomínek, kterými se lidé podíleli i přímo na formulaci mnoha myšlenek ústavy. Hodnotíme-li diskusi, je třeba říci, že naprostá většina podnětů a připomínek k zásadním otázkám správně sledovala ještě další zdokonalení návrhu ústavy. K těmto připomínkám se plně přihlíželo a o některých z nich jsem již hovořil. Všechny ostatní navrhované úpravy jste písemně obdrželi a jsou zapracovány v konečném návrhu nové ústavy.

Menší část připomínek a dotazů k ústavě byla takového rázu, že z různých důvodů nemohla být do ústavy pojata. Především jde o takové, které vyplynuly z nepochopení, že ústava je základním zákonem a nemůže proto zahrnout všechno, co přísluší řešit jednotlivým zákonům.

Do těchto připomínek a návrhů náleží například uvést v ústavě postup při zkracování pracovní doby podle národohospodářského významu jednotlivých odvětví, uvést posláním opatření strany a vlády o bezplatném poskytování školních učebnic a pomůcek, poskytování stipendií na školách a řada dalších. Pokud jde o připomínky tohoto druhu, bude k nim přihlédnuto při zpracování příslušných zákonů.

Některé další návrhy a připomínky odrážejí nesprávné přeceňování dočasných a přechodných problémů a nebylo by správné je v návrhu uskutečnit.

Konečně tu byl i nevelký počet připomínek vysloveně nesprávných, které jsou v rozporu s vývojem naší společnosti a zásadami činnosti našich volených orgánů. Je to například návrh na uplatňování „veta“ prezidentem republiky při podpisování zákonů přijatých Národním shromážděním a podobně, které je nutno odmítnout.

Všenárodní diskuse byla pro pracující současně podnětem zamyslet se nad řešením různých otázek a problémů spjatých se životem jednotlivých závodů, obcí, měst i celé země. Připomínky a náměty podané k těmto otázkám byly předány příslušným orgánům, které je budou postupně realizovat tak, aby

iniciativa pracujících byla správně využita a dále posílena jejich účast na řízení hospodářství a státu.

Diskuse plně potvrdila správnost zásad, které vytyčil ústřední výbor strany pro vypracování nové ústavy na svém dubnovém zasedání. Diskuse o návrhu ústavy se stala nejen významným všelidovým hodnocením našeho dosavadního patnáctiletého vývoje, ale zároveň se v ní pracující zúčastnili rozhodování o dalším rozvoji státu a naší socialistické společnosti.

V diskusi znovu s úspěchem složil náš lid zkoušku socialistického uvědomění a státnosti. Pracující sami prověřovali své vlastní historické dílo a čerpali z něho jistotu a důvěru ve vlastní tvůrčí síly. Zároveň vyjádřili plné uznání stranickému řízení socialistické přestavby naší společnosti.

Diskuse potvrdila, že nová socialistická ústava tím, že vyjadřuje základní zájmy pracujících, je skutečně mobilizující silou, která povede naši společnost vpřed. Návrh ústavy sám o sobě již v diskusi působil při objasňování, jaké mají být společenské vztahy mezi lidmi, jak se mají formovat a čemu mají sloužit. Tato organizující a mobilizující síla nové ústavy se projeví tím více, až ústava vstoupí v platnost a až se budou uskutečňovat všechny zásady v ní zakotvené. Nová socialistická ústava bude důležitým nástrojem při uskutečňování výstavby vyspělé socialistické společnosti a pomocníkem v komunistické výchově občanů.

Schválení návrhu socialistické ústavy celostátní konferencí naší strany, již se účastní i představitelé ostatních politických stran, Revolučního odborového hnutí, Československého svazu mládeže i dalších společenských organizací, její přijetí nově zvoleným Národním shromážděním bude dalším významným historickým krokem v dějinách naší země, našeho národa, našeho revolučního dělnického hnutí. Přijetí nové socialistické ústavy bude mezníkem, od něhož pevně vykročíme dál na cestě k našim cílům, ke komunistické společnosti.

Doporučuji celostátní konferenci návrh nové ústavy přijmout a doporučit nově zvolenému Národnímu shromáždění, aby ústavu schválilo.
(Dlouhotrvající, bouřlivý potlesk.)

Třetí pětiletka je plánem rozvoje vyspělé socialistické společnosti

Soudruzi a soudružky,

přistupuji k druhé části referátu, ve které bych chtěl upozornit na některé

základní otázky třetího pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství a kultury. Jeho návrh celostátní konferenci předkládá politické byro a k němuž bude hovořit soudruh Šimůnek.

Jsme toho názoru, že předložený návrh třetího pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství a kultury odpovídá politickým cílům stanoveným XI. sjezdem naší strany. Třetí pětiletka je národohospodářským plánem rozvoje vyspělé socialistické společnosti a jeho plněním budou vytvářeny předpoklady pro přechod k budování komunismu.

Proč můžeme třetí pětiletý plán takto charakterizovat? Vyjadřujeme tím skutečnost, že u nás zvítězil socialismus. V období druhé pětiletky, kterou letos úspěšně dokončíme, mohutně vzrostly výrobní síly v naší zemi, vybudovali jsme materiální výrobní základnu socialismu. V celém národním hospodářství, tedy i v zemědělství, nabyly rozhodující převahy socialistické výrobní vztahy, soukromé hospodářství bylo v podstatě odstraněno, jeho zbytky tvoří jen nepatrný zlomek v našem národním hospodářství a postupně mizí. Socialistické výrobní vztahy zvítězily již definitivně. To nám dává možnost, abychom, opírajíce se o tento pevný základ, s větší energií a s mnohem náročnějšími úkoly vstoupili do třetí pětiletky.

Druhý důvod, který nás opravňuje stanovit vysoké cíle, se opírá o pevnou materiální výrobní a technickou základnu, vytvořenou v druhé pětiletce. Jak je známo, druhý pětiletý plán a jeho úkoly ve zvýšení průmyslové výroby stanovené pro celé období 1956–1960 byly splněny již v dubnu letošního roku. Podle odhadu Státní plánovací komise dosáhne celkové zvýšení průmyslové výroby do konce roku zhruba 65 % proti původně plánovaným 54 %. Vyjádřeno v některých základních výrobcích, přinese nám toto překročení v letech 1956 až 1960 navíc například 300 000 tun černého uhlí, přes 400 000 tun koksu, přes 700 000 tun cementu, přes 2000 nákladních automobilů, přes 5500 traktorů, 11 milionů párů obuvi, více než 41 milionů metrů bavlněných tkanin a podobně.

Značná část překročení průmyslové výroby se koncentruje do výroby strojírenské, kde dojde do konce roku 1960 ke vzrůstu výroby o 90 %, zatímco druhý pětiletý plán předpokládal růst výroby jen o 77 %; to znamená, že bude vyrobeno za více než 10 miliard Kčs strojírenských výrobků, než bylo stanoveno druhým pětiletým plánem.

Rovněž produktivita práce v průmyslu roste rychleji, než se počítalo, a místo zvýšení o 35,2 % vzroste v letech 1956–1960 o 39 %. Podle předpokladů druhého

pětiletky měl se rozsah investic v období let 1956 až 1960 zvýšit o 70 %, ve skutečnosti se však koncem letošního roku zvýší o 80 %.

Tato fakta nezvratně dokazují, že strana správně stanovila cíle a cesty rozvoje našeho národního hospodářství a celé společnosti pro období druhé pětiletky. Jsou důkazem správného rozboru našich sil, možností a zdrojů pro plánovitý a co do tempa rovnoměrný rozvoj naší ekonomiky i správné orientace při neustálém prohlubování vzájemné bratrské spolupráce se zeměmi socialistického tábora, především se Sovětským svazem.

Vítězství socialistických výrobních vztahů v zemědělství, čtyřnásobný vzestup průmyslové výroby v porovnání s rokem 1937, převratné přeměny ve struktuře našeho průmyslu i růst jeho technické úrovně, vysoká životní úroveň našeho lidu, politické uvědomění našich pracujících, rozvoj kultury a vzdělanosti – to vše tvoří pevnou základnu, ze které vycházíme při nástupu do třetí pětiletky.

Při zpracování návrhu třetího pětiletého plánu strana vycházela z připomínek a návrhů, které vzešly od pracujících při projednávání směrnic. Pro léta 1961–1965 jsme původně počítali s růstem průmyslové výroby o 50,8 %. Avšak po odkrytí nových možností a rezerv pracujícími navrhuje – a můžeme také přijmout úkol vzestupu průmyslové výroby o více než 56 %.

Hlavním zdrojem zrychlení tempa výroby je rychlejší vzestup společenské produktivity práce. Rychlejší růst výroby a produktivity práce umožní, abychom na investice věnovali přibližně o 12 miliard korun více, než jsme předpokládali.

Rovněž v zemědělské výrobě si proti původnímu přírůstku 21,4 % můžeme nyní stanovit 22,8 %. Zdůrazňuji ovšem, že do tohoto úkolu není promítnuto rozvíjející se hnutí družstevních rolníků, pracovníků státních statků a strojních a traktorových stanic splnit třetí pětiletku v zemědělství za čtyři roky.

To vše se pochopitelně promítne i na rychlejším růstu hmotné a kulturní úrovně lidu, kde počítáme, že osobní spotřeba v průběhu třetí pětiletky se zvýší nejméně o 30 %.

To jsou klady našeho dosavadního vývoje, o něž se strana opírá při vytyčování dalších cílů.

Na druhé straně si musíme být vědomi, že i když u nás zvítězil socialismus a byly vybudovány socialistické výrobní vztahy, přesto do třetího pětiletého plánu vstupujeme s některými vážnými problémy. Jsou to problémy, které podle své povahy ve druhé pětiletce nebyly anebo ani nemohly být překonány a které nám vyvolávají určité těžkosti. Na ně budeme muset soustředit ve třetí pětiletce zvýšenou pozornost a úspěšně se s nimi vypořádat.

Chceme-li všestranně zabezpečit rozvoj vyspělé socialistické společnosti, pak půjde především o to, aby se rychle a rovnoměrně rozvíjelo národní hospodářství. To je rozhodující pro ekonomické i politické upevnění naší socialistické společnosti.

Proto, soudružky a soudruzí, stojí v popředí naší pozornosti zemědělství, úkol překonat jeho zaostávání za průmyslem a zabezpečit tak celkový rovnoměrný rozvoj celého národního hospodářství.

Uskutečnit vbrzku základní obrat v rozvoji zemědělské výroby

Nelze hovořit o dalším rozvoji socialistické společnosti, aniž je vyřešena otázka zemědělské výroby, překonána nerovnoměrnost mezi dosavadním vývojem zemědělství a vývojem ostatních odvětví národního hospodářství, nerovnoměrnost mezi dosavadním tempem růstu zemědělské výroby a cíli, které si stavíme v oblasti životní úrovně našeho lidu.

Hovořil jsem o tom, že v průmyslu a dalších oblastech našeho hospodářství jsme úkoly druhé pětiletky splnili. Avšak pokud jde o zemědělství, nedosáhneme do konce roku 1960 takového růstu výroby, jak předpokládal plán a směrnice strany.

Přitom ovšem nesmíme zapomínat, že šlo o období, na jehož počátku v roce 1956 jsme měli v socialistickém sektoru jen něco málo přes 40 % orné půdy a kdy nejintenzivněji procházel proces přechodu od individuálního hospodaření k družstevní velkovýrobě a přecházela do družstev největší část malých a středních rolníků. Tuto skutečnost nemůžeme přehlízet, vždyť jde o nejobtížnější úkol, který nová společnost musí řešit po vítězství socialistické revoluce. Přes obtížnost tohoto úkolu zemědělská výroba u nás v období združstevňování zaznamenala vzestup a dosáhla předválečné úrovně. Náš příklad potvrdil, že přechod k socialistické družstevní velkovýrobě není nezbytně provázen poklesem zemědělské výroby, jak to tvrdí různí buržoazní a revizionističtí propagátoři. Přitom přechod k socialistické velkovýrobě přinesl u nás podstatné, takřka dvojnásobné zvýšení produktivity práce v zemědělství.

To znamená, že předválečné úrovně v zemědělské výrobě jsme dosáhli s polovičním počtem pracovníků v porovnání s rokem 1937.

Nyní po vítězství socialistických výrobních vztahů v zemědělství máme všechny podmínky, abychom nedostatky v zemědělské výrobě překonali a vbrzku uskutečnili základní obrat v jejím rozvoji. Třeba dosáhnout, aby do národního důchodu a k rozmnožení bohatství naší společnosti přispívalo zemědělství daleko více než dosud.

Aby zemědělství v rámci svých možností mohlo vyrovnat krok s průmyslem, musí mu průmysl daleko více pomoci. Technika a spolu s ní dokonalá organizace práce je tím základním, čím musíme zemědělství zabezpečit. Máme vyspělé strojírenství, které může dát stroje. Také chemie musí dát co nejvíce strojních hnojiv a jiných výrobků potřebných pro zemědělství, které můžeme sami vyrobit.

Spolu s tím je nejvýš naléhavé – znovu to zdůrazňuji – řešit u nás problém vody, který se týká celého našeho národního hospodářství i života společnosti. S touto otázkou se musíme zabývat v celé šíři, protože kdybychom neřešili zabezpečení dostatku vody, pak v nějakých deseti, patnácti letech bychom mohli mít celkový nedostatek vody. V zemědělství je dostatek vody jednou ze základních podmínek, abychom se pokud možno vymanili ze závislosti na přírodních vlivech, abychom dosáhli vysokých výnosů a v mnoha oblastech naší země také dvou sklizní.

Nechci jít do podrobností. Již nejednou jsme o všem, co souvisí se zásadním obratem v zemědělství, hovořili. Chci jen podtrhnout, že dnes máme všechny podmínky pro rychlý rozvoj socialistické zemědělské velkovýroby a splnění úkolů, které si klademe ve třetí pětiletce, je v našich silách.

Je ovšem samozřejmé, že počítáme s tím, že iniciativa družstevníků a všech pracovníků v zemědělství odkryje další zdroje a možnosti. Myslím, že se nespoleháme marně. Dnes na naší vesnici je velká iniciativa, podporovaná celou naší stranou právě s cílem splnit úkoly třetí pětiletky v zemědělství za čtyři roky.

Základním úkolem třetího pětiletého plánu, v němž se promítají všechny ostatní úkoly, je další podstatné zvýšení produktivity práce. Socialismus může definitivně zvítězit nad kapitalismem vyšší produktivitou práce. I když růst produktivity práce se na našich dosavadních výsledcích v druhé pětiletce významně podílel, bude v třetí pětiletce podíl růstu produktivity práce na růstu

průmyslové výroby přímo rozhodující. Tyto velké cíle lze zajistit jen rozvojem a zaváděním nejmodernější techniky do všech oblastí národního hospodářství, přímou vědeckou organizací práce a vysokou vzdělaností našeho lidu.

V návrhu třetí pětiletky je obsaženo mnoho nových a náročných úkolů na poli techniky, půjde o technickou rekonstrukci závodů i celých odvětví, výrazně musíme prosadit komplexní mechanizaci a vytvářet podmínky pro přechod k automatizaci. Mnohé z těchto úkolů jsou nejen spjaté s příští pětiletkou, ale směřují daleko kupředu, zabezpečují předpoklady, které musíme již dnes vytvářet pro příští přechod ke komunismu.

Růst společenské produktivity práce a podstatný vzestup zemědělské výroby je klíčem k uskutečnění dalšího základního úkolu, který si ve třetí pětiletce vytyčujeme – k zabezpečení nového podstatného vzestupu životní úrovně lidu.

Životní úroveň poroste i nadále cestou zvyšování nominálních mezd a platů, snižováním maloobchodních cen a rozšiřováním společenské spotřeby. Cestu rozšiřování společenské spotřeby chceme uplatňovat hlavně vůči dětem a mládeži a ulehčit tím rodinám, kde je větší počet dětí a kde příjem propočítaný na jednoho příslušníka rodiny je nižší. Naše usnesení o poskytování učebnic a učebních pomůcek všem dětem zdarma bylo přijato s velkým uspokojením. Jak nám to dovolí výsledky naší práce, budeme v této linii pokračovat. Je to nesporně správná linie, v níž se již projevují určité komunistické prvky rozdělování podle potřeb. Tato opatření pomohou ve výchově dětí pro komunistickou společnost, k vytváření pocitu rovných práv. Přitom ovšem pevně stojíme na základních socialistických principech odměňování podle práce a musíme stále posilovat zásadu hmotné zainteresovanosti pracujících na zvyšování výroby. O tyto socialistické principy se také jasně opírá náš třetí pětiletý plán. Nesmíme zapomenout na to, že ke skutečnému rozdělování podle potřeb lze dojít jen přes ohromný růst výroby všech produktů, především těch, které tvoří základ a rozvoj života.

Hlavní otázkou, která řeší zvyšování životní úrovně – a to znovu potvrzují – je další růst produktivity práce a obrat v zemědělské výrobě zejména proto, abychom mohli provést podstatnější snížení cen potravin. Na růstu životní úrovně lidí se bude významně podílet i postupné zkracování pracovní doby, které je přímo závislé na zvyšování společenské produktivity práce.

Péče o člověka, o jeho životní úroveň a o jeho všestranný rozvoj má však ještě druhou stránku. Velká náročnost výroby a života vůbec vyžaduje, abychom věnovali těmto otázkám velkou pozornost i z hlediska reprodukce

pracovní síly. Musíme vědět, že živá pracovní síla je a zůstane základní výrobní silou a že je prvořadou povinností nás všech se starat o pracujícího člověka, zabezpečovat jeho všestranný rozvoj, zvyšovat jeho kvalifikaci, umožňovat další vzdělávání, stejně tak jako pečovat o neustálou obnovu jeho sil, účelněji využívat pracovní dobu a také volný čas. V této souvislosti bych chtěl naléhavě upozornit zvláště vedení závodů i závodní výbory odborových organizací na značné ztráty, které u nás vznikají úrazovostí a které se stále nedaří podstatněji snížit. Úrazy způsobují nenahraditelné škody především na zdraví i na životech a zároveň představují veliké ztráty statisíců pracovních hodin každý měsíc. Bude nutné přijmout rozhodnější opatření, abychom tento stav změnili.

To jsou, zhruba řečeno, soudruzi, ty nejzákladnější politické úkoly a cíle, které obsahuje návrh třetí pětiletky a které musíme cílevědomě a důsledně v průběhu příštích pěti let řešit. Jak bylo už zdůrazněno, příští, třetí pětiletka je zároveň významným krokem pro budoucí přechod ke komunistické společnosti. Proto je třeba řešení těchto úkolů vidět také pod tímto zorným úhlem a počítat již dnes s tím, co před nás budoucnost postaví.

Iniciativa a aktivita pracujících – záruka splnění třetí pětiletky

Tyto základní politickoeconomické úkoly vyžadují přípravu celé společnosti, uzpůsobení celé její organizace. Musíme mít takovou organizaci, která nám pomůže, usnadní a urychlí plnění těchto úkolů.

Tento cíl strana sledovala, když za nejširší účasti lidu uskutečnila přestavbu územní organizace státu, vytvořila nové krajské a okresní správní celky a spolu s tím i územní přestavbu celé organizace společnosti. Podle podmínek v místech zároveň docházelo a bezpochyby bude i nadále docházet k vytváření větších obcí, ke slučování jednotlivých zemědělských družstev ve větší výrobní celky a nově byla také rozdělena působnost ústředních orgánů a národních výborů v řízení národního hospodářství.

To je jedna stránka celkového velmi důležitého procesu, jehož podstata tkví v prohloubení a v rozšiřování socialistické demokracie.

Všechny tyto organizační změny jsme uskutečnili proto, aby v naší zemi ještě více a plněji než dosud rozhodovali pracující. To, soudruzi a soudružky, je při těchto přeměnách hlavní.

Jde především o to, aby se v nových národních výborech – orgánech státní

moci a správy – které mají v duchu jednotného státního plánu rozvoje národního hospodářství a kultury řídit všechny svěřené úseky a odpovídat za rozvoj příslušných krajů, okresů, měst a vesnic, plně uplatnila vůle pracujících, aby v těchto orgánech rozhodoval volený zástupci lidu. Tato životně důležitá a pro socialistickou společnost nezákladnější zásada socialistické demokracie spolu se zásadou demokratického centralismu nesmí být obcházena, jak tomu až dosud nejednou na mnohých místech bylo.

Národním výborům byla dána velká pravomoc a odpovědnost za rozsáhlou část našeho národního hospodářství. Vždyť dnes se hospodářství spravované národními výbory podílí zhruba 32 procenty na celostátním rozpočtu, 33 procenty na objemu veškeré investiční výstavby ve třetí pětiletce. Přitom v hospodářství spravovaném národními výbory bude pracovat téměř polovina z celkového počtu pracovníků v národním hospodářství. Národní výbory mají přímý vliv a hlavní odpovědnost za jedno z nejdůležitějších odvětví – za zemědělství.

Správně a úspěšně řídit tak rozsáhlou hospodářskou oblast je možné jen s pomocí trvalého zvyšování tvůrčí aktivity nejširšího okruhu pracujících, s jejich účastí při řešení všech závažných otázek, v těsném spojení volených orgánů i jejich jednotlivých členů s občany, plným rozvojem práce komisí národních výborů.

Národním výborům v naší socialistické společnosti náleží stále významnější úloha a je třeba vidět, že v budoucnosti bude tato úloha v celé organizaci společnosti rozhodující.

Nejširší aktivní účast lidu na řízení a správě země a hospodářství se projevuje v poslední době ve zvlášť vysoké iniciativě a velkém rozmachu hnutí našeho lidu jít k cílům vytyčeným stranou co nejrychleji.

Toto hnutí se výrazně projevilo v překračování úkolů druhé pětiletky, v diskusi k návrhu třetího pětiletého plánu a k návrhu socialistické ústavy i ve volbách a na vesnicích si klade za cíl splnit třetí pětiletku v zemědělství za čtyři roky. O tuto iniciativu a aktivitu pracujících opíráme své příští plány, v ní vidíme bezpečnou záruku k splnění třetí pětiletky. Jsme si vědomi, že tato všestranná iniciativa odhalí nové možnosti v našem národním hospodářství a pomůže nám překonávat i těžkosti, které život přináší.

Tolik jsem, soudruzi a soudružky, chtěl říci ke třetí pětiletce, zdůraznit její hlavní cíle a problémy. Pochopit, co znamená třetí pětiletka jako plán rozvoje

naší socialistické společnosti, znamená představit si v plném rozsahu všechno, co musíme vykonat, abychom dovršili výstavbu socialismu a mohli postupně přecházet k budování komunistické společnosti. Musíme stále vidět ve všech souvislostech především ty problémy, jejichž řešení má rozhodující vliv na rozvoj společnosti, na upevnění politické i hospodářské síly naší socialistické republiky a na život našeho lidu.

Soudružky a soudruzi,

to, že dnes můžeme projednávat tak radostné perspektivy našeho budoucího vývoje, to nás, komunisty, naplňuje šťastnými pocity. Takové pocity může poskytovat jen dobře vykonaná práce a ohromná důvěra, kterou chovají pracující naší vlasti ke Komunistické straně Československa.

Při vši skromnosti a kritičnosti k vlastní práci, kterou si my, komunisté, musíme vždy zachovat, můžeme říci, že nikdy jsme tak v krátké době nevyřešili tolik závažných problémů jako za poslední dobu. Ústřední výbor rozpracoval celou řadu otázek vyplývajících z usnesení XI. sjezdu a spolu se všemi komunisty, se všemi aktivisty a se všemi pracujícími je uvedl v život.

Doslova je možno říci, že práce strany byla v poslední době ve varu. Svědčí o tom jen stručný výčet toho, co bylo vykonáno. Vyřešili jsme otázky řízení, plánování a financování národního hospodářství, novou organizaci průmyslu; provedli přestavbu soustav dělnických mezd, změny v řízení a plánování zemědělství a zavedli jsme nový systém výkupu a výkupních cen. Nově jsme stanovili úkoly strojních a traktorových stanic a provedli převod strojů do družstev. V souladu s přechodem do vyspělé socialistické společnosti provádíme přestavbu celé naší školské soustavy na principech spojení školy s životem a výrobou tak, aby odpovídala potřebám již komunistické společnosti.

Od loňského zářijového zasedání ústředního výboru, kde byly nadhozeny některé závažné problémy naší budoucnosti, jsme dále tyto problémy rozpracovávali a projednávali na dalších plénech ústředního výboru a na jednáních krajských, okresních i základních organizací strany. S dobrými výsledky prošla diskuse k návrhu třetí pětiletky. Byla provedena přestavba územní organizace státu, kdy strana spolu s přípravou této přestavby nejprve vybudovala svou vlastní novou územní organizaci. Po této přestavbě územní organizace naší strany následovaly také druhé politické strany, odbory, Svaz mládeže a ostatní masové organizace. Konaly se výroční schůze, okresní a krajské konference strany, výroční schůze jednotných zemědělských

družstev. Docházelo k slučování obcí i družstev. Bylo uskutečňováno kádrové posílení místních národních výborů a jednotných zemědělských družstev. Zároveň s tím jsme oslavili 15. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Dva miliony lidí se připravovaly na II. celostátní spartakiádu, jejíž krásu jsme v uplynulých dnech obdivovali. Za neaktivnější účasti našeho lidu prošla diskuse k návrhu socialistické ústavy a volby do Národního shromáždění, Slovenské národní rady a národních výborů. Byly zakončeny práce na konečném návrhu třetího pětiletého plánu.

To všechno – a připomněl jsem jen ty nejdůležitější úkoly – bylo vykonáno za krátkou dobu, ne během let, ale během měsíců, při úspěšném plnění a překračování úkolů národohospodářského plánu.

Ukazuje se, že jsme postupovali správně, když jsme zkrátili období příprav na novou územní organizaci strany i národních výborů i na volby do zastupitelských orgánů. Díky tomu, že jsme uskutečnění těchto úkolů zvládli v první polovině letošního roku, můžeme druhou polovinu věnovat konsolidaci a plnému rozvinutí práce nových národních výborů a na přípravu k nástupu do třetí pětiletky.

Chtěl bych dnes jménem ústředního výboru poděkovat funkcionářům a státicům členů strany, členům a funkcionářům národních výborů, masových organizací, funkcionářům a členům druhých politických stran Národní fronty za to, že v pevné jednotě a s velkou odpovědností a obětavostí řešili takové závažné problémy a že splnili své úkoly s takovým úspěchem. (Dlouhotrvající potlesk.)

Všechno to živé a rozsáhlé politické dění spolu s dobrým plněním úkolů posledního roku druhé pětiletky, výsledky červnových voleb, všechno to ukazuje velkou sílu a pevnou jednotu našeho lidu, jeho semknutost kolem vedoucí síly naší společnosti – kolem Komunistické strany Československa.

Ještě jednou chci zdůraznit, že celé toto období se stalo velkou školou života, školou politického uvědomění, velkou školou teorie a praxe. Náš pracující lid opět ještě více poznal a zvládl mnoho nových náročných politických a ekonomických problémů. Seznámil se s celým programem rozvoje socialistické společnosti. Bylo, soudružky a soudruzi, velmi správné, že jsme neobyčejně závažné otázky státu a organizace společnosti, která vstoupila do etapy dovršování socialismu a sbírá síly pro přechod ke komunismu, že jsme všechny tyto složité otázky naší ekonomiky, státu a kultury řešili za nejširší účasti všeho našeho lidu.

Výsledkem této velké školy je další růst socialistického uvědomění pracujících, což je zárukou toho, že cíle, o kterých pracující spolurozhodovali, budou ještě aktivněji plnit. Znovu se potvrdila velká důvěra, kterou náš lid má ke Komunistické straně Československa. Lid straně věří, neboť se opětovně přesvědčuje, že strana jde neochvějně cestou uskutečňování idejí leninismu, cestou pevného přátelství se Sovětským svazem, cestou proletářského internacionalismu. (Dlouhotrvající, bouřlivý potlesk.) Že jde krok za krokem důsledně k cílům, které si vytýčila a které znamenají sílu a rozkvět naší socialistické republiky, spokojenost pro pracující, vysokou životní úroveň a všestranný kulturní rozvoj člověka.

Socialismus má stále větší vliv na světové dění

Soudružky a soudruzi,

nyní bych chtěl hovořit k některým problémům mezinárodní situace, za níž se připravujeme k řešení velkých úkolů dalšího rozvoje naší země.

Současnou situaci charakterizuje především stále výraznější přesun sil ve světě ve prospěch socialismu. O tomto vývoji vydávají nezvratné svědectví veliké úspěchy světové socialistické soustavy v soutěži s kapitalismem i rostoucí přitažlivost politiky mírového soužití, která se stává mobilizujícím programem pokrokových a demokratických sil na celém světě.

Nezadržitelný přesun sil ve prospěch socialismu se stal základnou dalšího všestranného postupu věci pokroku ve světě. Rozmach národně osvobozenického hnutí zasadil další smrtelné rány koloniální soustavě imperialismu. Tyto zásadní změny, provázené nebývalou aktivitou demokratického a mírového hnutí v kapitalistických zemích, měly za následek, že se značně zúžily možnosti mezinárodní reakce ke stupňování studené války a k uskutečňování agresivních plánů.

Choutky imperialistů zůstávají nadále veliké, ale je stále jasnější, že imperialisté mají dnes krátké ruce k zvrácení světového vývoje, jehož základním obsahem je postupující přechod od kapitalismu k socialismu. Doby, kdy mohli imperialisté vnucovat svou vůli světu, již nenávratně minuly.

Socialismus dnes stále všestranněji vykonává svůj rozhodující vliv na světové dění. Znovu si uvědomujeme, že rozvíjení všech předností socialismu je nerozlučně spjata s obrovskými úspěchy Sovětského svazu,

jehož lid úspěšně plní a překračuje úkoly sedmiletého plánu a vítězně rozvíjí výstavbu komunismu. Sovětský svaz, který je základnou mohutnosti celého socialistického tábora, dobývá stále nová prvenství na poli mírového soutěžení s nejvyspělejšími kapitalistickými zeměmi. To se týká nedostižitelného tempa průmyslového rozvoje Sovětského svazu, převratných výsledků sovětské vědy a techniky i celkového rozmachu sovětské ekonomiky.

Sovětský svaz do deseti let splní svůj základní ekonomický úkol, předstihne Spojené státy americké ve výrobě na jednoho obyvatele. Významným krokem k uskutečňování tohoto základního ekonomického úkolu bude splnění sedmiletého plánu, kdy Sovětský svaz předstihne v některýchruzích produkce nynější úroveň objemu výroby Spojených států amerických. Činem dalekosáhlého revolučního významu je nedávné usnesení Nejvyššího sovětu Svazu sovětských socialistických republik o postupném zrušení přímých daní a zavedení v nejbližších letech nejkratší pracovní doby na světě. Tato a další opatření budou znamenat, že Sovětský svaz se v dohledné době stane zemí s nejvyšší životní úrovní na světě.

Přednosti socialismu nad kapitalismem obráží i vývoj ostatních socialistických zemí. Jejich plánovitý rozmach a vzájemná internacionální spolupráce svědčí o nevýčerpatelných zdrojích ekonomického vzestupu v podmínkách osvobozené lidské práce. V roce 1959 převýšila celková průmyslová výroba zemí socialistického tábora více než 5,7krát předválečnou úroveň, zatímco v kapitalistických zemích dosáhla jen asi dvojnásobku úrovně dosažené před druhou světovou válkou. Za poslední tři léta se objem průmyslové výroby v socialistických zemích zvýšil o 33,7 %, kdežto v zemích kapitalismu stoupl o pouhých 5 %.

Je nezvratným faktem, že vznik a formování světové socialistické soustavy spadá časově v jedno s vítězným bojem národů zbavujících se koloniálního útlatku a že rozvoj socialistického světa mohutně ovlivňuje protiimperialistické zaměření národně osvobozenického hnutí. Skutečnost, že pomoc socialistického tábora se stává nejvýznamnějším činitelem pro zmaření agresivních intrik bývalých kolonizátorů, zajistila nesmírně významnou podporu naší politice zásadního boje proti imperialistickému útlatku, za zabezpečení trvalého míru.

Ve frontě míru stojí vedle miliardy lidí socialistického tábora další stamiliony obyvatel všech kontinentů světa. Pro politiku mírového soužití se vyslovila a uskutečňuje ji řada vlád zemí, které dosáhly v posledních letech národní svobody a státní nezávislosti. Pro národy i vlády těchto

zemí je rozvíjení mírového soužití aktivní obranou před imperialistickým vměšováním, základní formou boje proti novým metodám kolonialismu.

V současné době je to především Afrika, kde dochází k bouřlivému růstu národně osvobozenického boje a vzniku nových nezávislých států. Síla nástupu nových národů v Africe a mezinárodní podpora jejich úsilí je dnes taková, že imperialismus stíhaný řadou porážek musí zde chtít nechtě vyklízet pole. Před druhou světovou válkou byly v Africe jen dva samostatné státy. Nyní jich bude již patnáct přibližně se 150 miliony obyvatel, tj. více než dvěma třetinami všeho afrického obyvatelstva.

Také v Latinské Americe dochází k dalšímu zesilování protiimperialistických tendencí a zeslabování pozic USA, jejichž politika se setkává s rostoucím odporem. Národy Latinské Ameriky se nehodlají dále trpně smířovat s postavením hospodářsky a kulturně zaostalých zemí, nechtějí sloužit jako zázemí strategických zájmů USA. Velký vliv a ohlas mezi národy Latinské Ameriky má národně demokratická revoluce na Kubě. Vždyť k vítězství lidové revoluce došlo na samém prahu, přímo pod okny Spojených států a přes všechny americké intriky se nepodařilo otrástit jednotou kubánského lidu při důsledném uskutečňování revolučního programu. Dnes už nemohou imperialisté intervenovat tím způsobem, jaký použili před šesti lety proti Guatemale.

Americká reakce zuří, ale váhá použít vojenské síly proti kubánskému lidu. Ve Washingtonu převládá strach, že by byl konec s vlivem USA na celém americkém kontinentě, jestliže by se přikročilo k přímé vojenské intervenci. To ovšem neznamená, že americký imperialismus nemůže a nebude hledat jiné cesty k pokusům o zlomení kubánské revoluce. Projevujeme své upřímné sympatie ke statečnému a svobodomyšlnému kubánskému lidu, s nímž chceme rozvíjet širokou přátelskou spolupráci. (Dlouhotrvající potlesk.)

Při posuzování probíhajících změn ve prospěch sil socialismu, míru a pokroku je třeba mít stále na zřeteli, že k nim dochází v podmínkách, kdy socialistický tábor disponuje mohutnými obrannými prostředky v oblasti atomové a raketové techniky, které upevnily jeho vojenskou převahu nad imperialismem. To má za následek, že přirozená tendence imperialismu k agresi se dostává stále více do nesmiřitelného rozporu s možnostmi imperialistů beztrestně rozpoutat válečný konflikt, od něhož nemohou nyní očekávat nic jiného než vlastní rozdrčení a smetení kapitalismu ze zemského povrchu.

Leninská mírová politika SSSR je i naší politikou

Poprvé v mezinárodních vztazích dochází tak k tomu, že obrovská vojenská síla právě proto, že je soustředěna v rukou socialismu, stává se činitelem míru. Ani na chvíli nepřipouštíme žádné pacifistické iluze. Avšak vycházejíce z nového poměru sil ve světě, který se natrvalo mění ve prospěch socialismu, přesvědčujeme se stále více o naprosté správnosti závěrů XX. a XXI. sjezdu KSSS, že války nejsou osudově nevyhnutelné a že mohou být vyloučeny ze života společnosti. Toto naše nezlomné přesvědčení, spojené s neúnavnou iniciativou SSSR a ostatních zemí socialistického tábora o mírové řešení sporných mezinárodních otázek, nesmírně zvyšuje přitažlivost socialismu. Názorně dokazuje, že hájíme životní zájmy pracujících celého světa a vytyčujeme povzbuzující mírovou perspektivu, která znásobuje bojeschopnost celého revolučního dělnického hnutí i širokého světového hnutí na obranu míru.

Pevná spojitost socialismu a míru, mírová pravda socialismu vyzařuje z celé naší politiky, která je srozumitelná nejširším masám, umožňuje jim co nejúčinnější poznání velkých humanitních myšlenek marxismu-leninismu, napomáhá cílevědomé izolaci agresivních kruhů imperialismu. Důkazem toho je např. obrovský ohlas projevu soudruha Chruščova v celém světě. Jejich vřelé přijetí stamiliony prostých lidí je novým potvrzením správnosti a přitažlivosti leninské mírové politiky Sovětského svazu. Je to i naše politika, kterou nadšeně podporuje všechen československý lid. (Dlouhotrvající, bouřlivý potlesk.)

O rostoucím boji lidových mas za mír, za demokratická práva, za zlepšení životních podmínek svědčí poslední události v Jižní Koreji, Turecku a Japonsku. Dlouho nashromážděná nespokojenost lidu v těchto zemích vybuchla a lidový hněv přímo smetl vlády, které ve své zemi prováděly politiku amerických imperialistů, anebo je zahnal do bezvýchodné izolace. Diktátorské protilidové režimy se hroutí jako žalostný přežitek studené války.

Tento vývoj nelze chápat jako jevy izolované na ty či ony země, nýbrž jako projev celkové krize americké imperialistické politiky přípravy války, zastřeného kolonialismu a podpory protilidových režimů, opírajících se o vojenské pakty. Spojenecké svazky uvnitř těchto paktů jsou rozhádávány konkurenčními spory a stavěny před neřešitelné problémy, vznikající z nepřekonatelných rozporů mezi cíli imperialismu a zájmy národů.

Je to mírumilovná politika Sovětského svazu a celého socialistického tábora, která umožňuje národům odhalit agresivní a protinárodní charakter jak

politiky amerických monopolů, tak i vládnoucích reakčních kruhů ve vlastních zemích.

Bylo by přirozeně bláhové se domnívat, že imperialisté se sami od sebe smíří s tímto vývojem. To výrazně dokládá zejména ostudné počínání vládnoucích kruhů USA ve spojitosti s pařížskou konferencí, kterou věrolomně torpédovaly tím, že chtěly dostat Sovětský svaz do ponižujícího nerovnoprávného postavení. Takový byl hlavní smysl provokační akce se špionážním letadlem U-2, hrubě porušující základní principy mezinárodního práva. Strůjcem této politiky muselo být dáno velmi pádné na vědomí, že mají co činit se socialistickým státem, který bude vždy nekompromisně hájit své nedotknutelné zájmy a tím také práva všech ostatních národů. (Dlouhotrvající potlesk.)

Zásadní postoj Sovětského svazu v Paříži byl velkou službou věci míru. Upevnil postavení všech čestných stoupenců mírového soužití a zhoršil situaci těch kruhů v imperialistickém světě, které pod rouškou jednání chtěly pokračovat ve své staré agresivní politice. To velmi dobře pocítili američtí imperialisté, jejichž politiku po ztroskotaných pařížských jednáních stíhá jeden nezdár za druhým. Byla odřeknuta Eisenhowerova návštěva v SSSR. Na bouři odporu japonského lidu proti bezpečnostní smlouvě s USA žalostně ztroskotala chystaná cesta amerického prezidenta do Japonska. Přesila USA utrpěla v kapitalistickém světě takové rány, jaké neznamenal americká politika za celá poslední desetiletí. Tyto skutečnosti jasně potvrzují, že imperialisté mohou ještě sice najít určitá jednání, avšak nemohou zvrátit celkový světový vývoj, který nezvratně směřuje k novým vítězstvím sil míru, demokracie a socialismu.

Nesmírný význam má mírové úsilí Sovětského svazu, vyjádřené v nových návrzích na všeobecné a úplné odzbrojení. Návrhy sovětské vlády z 2. června skýtal skutečně široké možnosti pro dosažení konkrétní dohody o uskutečňování jednotlivých etap odzbrojovacích opatření.

Počínání západních mocností však ukázalo, že znovu opakují svou známou taktiku odmítání vlastních návrhů, jakmile s nimi souhlasí Sovětský svaz. Proto začaly protahovat jednání a nekonečnými plány řeči chtěly zatáhnout konferenci deseti států v Ženevě do slepé uličky.

Avšak Sovětský svaz a ostatní zúčastněné socialistické země včas zmařily tyto manévry odpůrců odzbrojení. Odřekly svou další účast na ženevských jednáních a rozhodly se předložit své návrhy plenárnímu zasedání Organizace

spojených národů, aby přijala opatření nezbytná ke splnění jednomyslně přijaté rezoluce OSN o všeobecném a úplném odzbrojení.

Plně jsme podpořili toto rozhodnutí, neboť nelze připustit, aby národy světa byly dále klamány falešným předstíráním rozhovorů o odzbrojení. Je třeba jim říci plnou pravdu o postoji vlád západních zemí a dát tak světové veřejnosti všechny možnosti, aby důrazně požadovala na těchto vládách čestnou snahu o dosažení konkrétních výsledků v jednáních o odzbrojení.

Postup Sovětského svazu a socialistických zemí mobilizuje národy do dalšího aktivního boje za mír, za řešení nejpálčivější otázky současné doby, již je všeobecné a úplné odzbrojení.

Život potvrzuje správnost Deklarace a Manifestu míru

Celkový vývoj poměru sil ve světě ve prospěch socialismu a míru je nejtěsněji spojen s bojem mezinárodního revolučního dělnického hnutí. Komunistické a dělnické strany, řídící se nejpokrokovějšími idejemi doby, ovlivňují činnost stamilionů, organizují a uvědomují stále širší masy k boji za jejich nejvlastnější zájmy, vedou je cestou socialismu, demokracie a míru.

V zemích světové socialistické soustavy jsou komunisté uznávanou vedoucí silou svých národů, v těsném spojení s pracujícími řeší s úspěchem stále větší úkoly socialistické a komunistické výstavby. Velkým příkladem pro nás a všechny bratrské strany je Komunistická strana Sovětského svazu, její úspěchy, kterých dosáhla důsledným a tvůrčím uplatňováním leninismu. Činnost KSSS je inspirujícím příkladem pro bratrské strany v socialistických zemích i mocnou oporou a povzbuzením pro komunistické a dělnické strany v kapitalistických zemích. XX. a XXI. sjezd KSSS a veliké výsledky dosažené při uskutečňování jejich usnesení vcházejí již do dějin mezinárodního revolučního dělnického hnutí jako období nového rozmachu sil komunismu.

I jednání naší celostátní konference je dokladem, jak bohaté výsledky přineslo právě toto období v činnosti naší komunistické strany, jak obrovský a blahodárný byl vliv XX. sjezdu KSSS, který skoncoval s důsledky kultu osobnosti a zahájil vítěznou ofenzivu tvořivého leninismu. Podobně i v druhých socialistických zemích přistupují bratrské strany k rozpracování úkolů dovršování socialistické výstavby. Pevná jednota socialistických zemí je zárukou úspěšného řešení nových úkolů výstavby, zárukou toho, že socialistické země již v dohledné budoucnosti budou v podstatě současně budovat komunismus, jak to vyjádřil XXI. sjezd KSSS.

Jak nepřipomenout v této souvislosti znovu rok 1956! Kde jsou dnes ti, kteří křičeli o „konci světového komunismu“, a o jaký obrovský krok jsme postoupili kupředu my, celé mezinárodní komunistické hnutí!

Naše hnutí nejen odrazilo zuřivý nápor imperialistické reakce, ale vypořádalo se rozhodně i s útoky soudobých revizionistů, kteří jsou dnes v podstatě izolováni, proti jejichž oportunistickým názorům však vždy budeme vést důsledný boj. Komunistické a dělnické strany rozvíjejí nyní daleko ofenzivněji svoji činnost, stále účinněji bojují za zájmy pracujících, upevňují a rozšiřují spojenectví dělnické třídy s rolnictvem, středními vrstvami, se stále širšími masami pracujících a mírumilovných lidí.

Společnou základní činností komunistických a dělnických stran při řešení základních problémů naší doby, při důsledném prosazování skutečných zájmů pracujících se stala historická Deklarace a Manifest míru, přijaté na poradách v Moskvě v listopadu 1957. Život plně potvrzuje naprostou správnost těchto základních programových dokumentů mezinárodního komunistického hnutí, které jsou nesmírně cenným přínosem k rozvoji marxisticko-leninského učení v současných podmínkách.

V Deklaraci komunistických a dělnických stran a v Manifestu míru jsou vyjádřeny klíčové problémy naší doby a vytyčeny cesty jejich řešení, jak je ukazuje kolektivní zkušenost komunistických a dělnických stran a boj lidových mas za mír, demokracii a socialismus.

Naše strana se podílela na vypracování a přijetí těchto dokumentů, důsledně se jimi řídila a řídí ve veškeré své činnosti a považuje je za svou základní směrnicí i pro nadcházející období.

Komunisté podepisovali Deklaraci a Manifest proto, aby ještě důsledněji vedli boj za mír, proti imperialistickým strůjčům válek, aby účinně prosazovali politiku mírového soužití, aby jasně vyjádřili své naléhavé úkoly v boji za životní zájmy pracujících. A hodnotíme-li rozvoj mezinárodního revolučního dělnického hnutí za poslední období, jasně vyplývá, jak právě pevný a srozumitelný postoj komunistických a dělnických stran v základních otázkách naší doby vedl k mocnému posílení jejich vlivu na masy.

Po moskevských poradách v roce 1957 došlo k řadě dalších setkání představitelů komunistických a dělnických stran. Tato setkání sloužící k výměně názorů o mezinárodní situaci, zkušenostech z výstavby socialismu

a z boje za práva pracujících mají veliký význam pro všechny bratrské strany, pro jejich spolupráci a společný postup.

Mimořádný význam mělo i nedávné setkání představitelů komunistických a dělnických stran z celého světa v Bukurešti při příležitosti III. sjezdu Rumunské dělnické strany. Jak víte z uveřejněného komuniké, bukurešťská porada především znovu výrazně potvrdila správnost Deklarace a Manifestu míru. Tak tomu bylo jak na poradě delegací komunistických a dělnických stran socialistických zemí, tak při setkání všech delegací, které zastupovaly na padesát bratrských stran a které jednotně potvrdily správnost společného komuniké.

O kterých otázkách se hovořilo na bukurešťských poradách? Jde především o celou řadu problémů mezinárodní situace a boje za mír.

Jednou ze základních otázek, na niž je nutno správně odpovědět, aby bylo možné dělat správné závěry pokud jde o strategii a taktiku komunistického hnutí, je otázka, jaký je charakter naší epochy. V moskevské Deklaraci charakterizovaly komunistické a dělnické strany současnou epochu takto: „Hlavním obsahem naší epochy je přechod od kapitalismu k socialismu, který byl zahájen Velkou říjnovou socialistickou revolucí v Rusku... V naší epoše je světový vývoj určován průběhem a výsledky soutěžení dvou protikladných společenských systémů.“

Toto hodnocení odpovídá plně leninismu, je jeho rozvinutím v podmínkách současné doby. V něm je obsaženo, že naše epocha je epochou imperialismu, revolucí, přechodu od kapitalismu k socialismu, vytvoření a upevnění světové socialistické soustavy.

Neděláme si nejmenší iluze o agresivní podstatě imperialismu. Ale otázka je dnes v praxi postavena jinak, a to: může imperialismus uskutečňovat své agresivní úmysly jako před půl stoletím či před dvaceti lety nebo i později? Samozřejmě nemůže. Je to důsledek toho, že imperialismus přestal být tím hlavním a silným činitelem, který ovládal svět, a že nyní naopak den ze dne roste a sílí světová socialistická soustava, sílí veliký osvobozenecský zápas národů a mohutné světové hnutí na obranu míru. Proto se poměr sil ve světě od základu změnil. Vzpomeňme jen, jak to dopadlo s pokusem o válku proti Egyptu, s přípravami agrese proti Sýrii a dalším zemím. Jakmile se do věci vložil Sovětský svaz, imperialistické plány se zhroutily.

Již XX. sjezd KSSS ukázal, že války nejsou osudově nevyhnutelné, a XXI.

sjezd KSSS na základě dalšího mocného rozvoje sil socialismu a komunismu zdůvodnil, proč a za jakých podmínek je možné odvrátit válku i v období, kdy ještě existuje imperialismus v části světa. Tyto závěry se staly bojovým programem stamilonových mas ve světě, celých národů.

Podporujeme plně slova soudruha Chruščova, že jsou jen dvě možnosti – soužití nebo válka. Každý rozumný politik si musí položit otázku, co by přinesla v současné době válka při existenci prostředků hromadného ničení, které dnes mohou zničit celé národy. Bojujeme ze všech sil za konečnou porážku imperialismu, avšak jsme přesvědčeni, že naše síla spolu se všemi mírovými silami světa nám umožňuje odvrátit válku a tak dosáhnout plného vítězství míru, demokracie a socialismu. Zkáza, kterou by přinesla soudobá válka, by byla příliš drahou cenou za naše vítězství, vrhla by lidstvo o staletí zpět, těžce by poškodila věc proletářské revoluce. My bojujeme za to, aby všechno lidstvo bylo uchráněno této zkázy. Bojujeme za vítězství života nad smrtí, a proto je naším praporem mír!

Na poradách v Bukurešti se naše delegace ÚV KSČ znovu plně postavila za Deklaraci komunistických a dělnických stran a za Manifest míru přijaté v roce 1957. (Dlouhotrvající, bouřlivý potlesk.)

Ukázali jsme, že hluboká správnost politiky mírového soužití, vycházející z leninského rozboru nového poměru sil ve světě a opřená o závěry XX. sjezdu KSSS a moskevské Deklarace, je plně potvrzována i veškerou praxí naší strany. U nás vítězná perspektiva boje za mír a reálná možnost odvrátit novou světovou válku mobilizovala ještě širší masy k aktivní účasti při výstavbě socialismu. Upevnila jejich jednotu, vědomí mezinárodní socialistické solidarity i odpor a bdělost vůči imperialistickým provokacím.

Zkušenost naší země plně potvrzuje, že opravdové leninské pojetí mírového soužití a mírových jednání mezi socialistickými a kapitalistickými státy nevyvolává žádné iluze o charakteru imperialismu ani nikterak neuspává masy. Naopak, obranyschopnost Československa za poslední léta výrazně vzrostla. Imperialistům rozhodně nezůstáváme nic dlužni ani za sebenepatrnější provokaci vůči naší zemi. Naše politické akce proti západoněmeckému militarismu a revanšismu jsou nyní ještě důslednější a účinnější.

Skutečnost, že jsme se řídili právě takovým pojetím mírového soužití, jak nám ukazuje příklad KSSS, nám umožnila, abychom v posledních letech navázali nebo podstatně rozšířili své styky s mnoha zeměmi Asie, Afriky

a Latinské Ameriky.

V duchu moskevské Deklarace snažíme se postupovat vždy v plném souladu a shodě se všemi socialistickými zeměmi, s bratrskými komunistickými stranami tak, jak nám to ukazuje příklad Komunistické strany Sovětského svazu.

Po bukureštských poradách si znovu připomínáme, jaký význam nejen pro činnost KSSS, ale pro celé mezinárodní komunistické hnutí mělo jednání XX. sjezdu KSSS a jeho vypořádání se s kultem osobnosti. Mezinárodní komunistické hnutí jde dnes po široké cestě. Nesklouzne na oportunistické pozice revizionismu ani se nedá strhnout žádnými dogmatickými frázemi do izolace. Bude vytrvale vést boj proti imperialismu za věc míru, demokracie a socialismu, bude důsledně hájit skutečné zájmy pracujících a národů. (Bouřlivý dlouhotrvající potlesk.)

Naše komunistická strana bude pevně a tvořivě zastávat pozice marxismu-leninismu, bojovat důsledně proti jeho revizionistickému i dogmatickému zkreslování, upevňovat naši ideovou jednotu s KSSS a všemi bratrskými stranami, dbát ve veškeré své činnosti vždy zájmů našeho pracujícího lidu a celého mezinárodního dělnického revolučního hnutí.

Soudruzi!

V mírovém úsilí všech socialistických zemí připadá významné místo naší zahraniční politiky. Její základní úkoly jsou jasné a na závěrech, které přijal k jejímu provádění XI. sjezd, nemusíme nic měnit. Naše vlastní zkušenosti nás dostatečně poučují o tom, že právě v aktivní účasti naší republiky na upevňování světového míru a mezinárodní bezpečnosti spočívá nezdolná síla a pevnost mezinárodního postavení socialistického Československa.

Naše zahraniční politika pokládá za svůj nejvyšší cíl přispívat všemi prostředky ke zvyšování síly a semknutosti socialistického tábora, k posilování věci socialismu a demokracie ve světě.

Základní linií naší zahraniční politiky je neochvějná věrnost principům mírového soužití a soutěžení, kterou hájíme a prosazujeme po boku Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí. V rozvoji a úspěších této politiky vidíme nejučinnější prostředek ke zvyšování přitažlivosti socialismu a k prokázání jeho přednosti nad kapitalismem.

Naše vůle k míru však neznamená, že budeme jakkoli shovívaví k akcím agresivních imperialistických sil, zejména k akcím západoněmeckých revanšistů, kteří jakožto nejvěrnější spojenci agresivních kruhů USA soustavně zasévají neklid a napětí v Evropě.

Tímto směrem budeme naopak spolu se všemi socialistickými zeměmi dále rozvíjet soustředěný nápor, aby byla zatarasena cesta rostoucí výbojnosti německého militarismu. Na jejich provokace odpovídáme dalším zintenzivněním našeho boje za přijetí sovětských návrhů na uzavření mírové smlouvy s Německem a řešení otázky západního Berlína. Tyto návrhy představují program zajištění mírového rozvoje Německa ve prospěch bezpečnosti a pokojného života všech evropských národů. A otevřeně říkáme, že budou-li západní mocnosti bránit uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy, že spolu s ostatními zainteresovanými zeměmi podepíšeme mírovou smlouvu s Německou demokratickou republikou, kterou budeme považovat za oprávněného reprezentanta celého Německa. (Dlouhotrvající potlesk.)

Prospěšnost a dalekosáhlý význam politiky mírového soužití můžeme si ověřit na bohatých a všestranných stycích, které se rozvinuly mezi Československem a zeměmi osvobozenými z koloniálního jha. Tyto vztahy vzájemné spolupráce a podpory budeme dále prohlubovat, neboť tím posilujeme jejich pokrokový vývoj a dále upevňujeme mezinárodní pozici socialistického Československa ve světě. Jsme rádi, že naše pomoc je v těchto zemích oceňována a že účinně přispívá k jejich rozvoji.

V zájmu dalších vítězství socialismu ve světě budeme zvyšovat náš podíl na splnění úkolů, které si vytkla světová socialistická soustava pro nejbližší období. Ve světle těchto vysokých cílů – také ekonomicky dosáhnout a předstihnout kapitalismus – vyniká i význam našeho třetího pětiletého plánu. Právě jeho plněním se budeme bezprostředně podílet na nastolení a prohlubování trvalé převahy socialismu nad kapitalismem.

Ve světle těchto vysokých cílů znovu vyniká i význam naší nové socialistické ústavy. Tak se potvrzuje, jak závažné je jednání naší celostátní konference nejen z hlediska zabezpečení dalšího rozkvětu Československé republiky, ale i z hlediska našeho přínosu společnému úsilí a boji všech zemí světové socialistické soustavy a celého mezinárodního komunistického hnutí.

Ať žije Československá socialistická republika!

Ať žije naše Komunistická strana Československa!

Ať žije bratrský Sovětský svaz a jeho leninská komunistická strana, přední oddíl mezinárodního komunistického hnutí!

Ať žije a dále se upevňuje nerozborná jednota a semknutost všech zemí socialistického tábora, všech komunistických a dělnických stran v boji za mír, demokracii a socialismus!

Ať žije marxismus-leninismus!

(Při závěrečných slovech soudruha Antonína Novotného všichni přítomní povstávají a za dlouhotrvajícího, bouřlivého potlesku provolávají „Ať žije KSČ!“ – „Ať žije Sovětský svaz!“)

(Mezitoluky RP)

Za další rozkvět Československé socialistické republiky. Referát soudruha Antonína Novotného na celostátní konferenci KSČ. Rudé právo, ročník 40–41, číslo 186, 6. 7. 1960, s. 1–3.